

"בני ציון"

"ואחרי כן יצא אחיו וידו אחוזת בעקב עשו, ויקרא שמו יעקב"

על הכתוב "ויקרא שמו יעקב", מפרש רש"י, שהקב"ה הוא שקרא את שמו יעקב. ואם כך הוא הדבר, שה' יתברך קרא את שמו בשם "יעקב", כיון ש"וידו אחוזת בעקב עשו", הרי שענין זה של יעקב, האוחז בעקב עשו, איננו מעשה פשוט כלל, אלא דבר חשוב ועמוק שצריך באור והבנה.

תחילה, נקדים להביא מה שמצינו במדרש (ב"ר סג' ח'): "ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער ויקראו שמו **עשו**... אמר רבי יצחק: אתון קריתון לחזירתכון שם (=אתם הרשעים קראתם שם לחזיר שלכם). אף אנא (=אף אני, אומר הקב"ה) קורא לבני בכורי שם (שנאמר): 'כה אמר ה' בני בכרי ישראל'".

הנה, מבואר מהמדרש, שכיוון שהרשעים קראו לחזיר שלהם בשם "**עשו**", הנה, להבדיל אף אלפי הבדלות, קרא הקב"ה ליעקב ולזרעו בשם "**ישראל**", כמו שכתוב: "כה אמר ה' בני בכרי ישראל".

וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע כנה הקב"ה את עשו בשם "**חזיר**"?

תחילה נקדים להתבונן במדרש (ויק"ר יג' ה'): "ואת החזיר כי מפרים פרסה", (ו)למה נמשלה (גלות אדום) לחזיר? – (כדי) לומר לה: מה חזיר, בשעה שהוא רובץ, (הוא) מוציא (את) טלפיו (=מראה שהוא מפרים פרסה), כאומר: 'ראו, אני טהור!' – כך (גם) מלכות אדום מתגאה, וחומסת וגוזלת, ונראית כאילו היא מצעת בימה (=כאילו היא עושה דין צדק)".

כלומר, כמו שהחזיר (שהוא כידוע **טמא**) מראה לכל שיש לו סימן טהרה (=בהיותו מפרים פרסה) – כך גם מלכות אדום הרשעה, שהיא מזרעו של עשו (כפי שכתוב "עשו אבי אדום"), חומסים הם וגוזלים ומראים עצמם שעושים דין וצדק.

וברור שתכונה זו של החזיר, ירשו בני אדום מאביהם **עשו**, שגם הוא היה רשע גמור שרמה את אביו, ונסה להציג את עצמו כצדיק גמור, כפי שכתוב (בראשית כה', כז'): "ויאהב יצחק את עשו, כי ציד בפיו", ופרש רש"י זצ"ל: "יודע ציד" – לצוד ולקמות את אביו בפיו, ושואלו: אבא, היאך מעשרין את המלח ואת התבן? סבור (=וחשב) אביו שהוא (=עשו) מדקדק במצות".

לפי זה מבואר מדוע כנה הקב"ה את **עשו** בתואר "**חזיר**". שכן, על אף היותו רשע גדול, הציג הוא את עצמו כ"מפרים פרסה" – כביכול שהוא צדיק וטהור, בדיוק כמו **החזיר הטמא**, הפושט את טלפיו, כדי להראות שהוא **טהור** (=מפרים פרסה).

כדי להבין ענין זה ביתר שאת, הבה נתבונן במאמר פלאי בדברי חז"ל, על בלעם הרשע שהתנבא על הגאולה העתידה, ואמר "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל". ועל-כך אמרו חז"ל בירושלמי (נדרים פ"ג, ה"ח): "דרך כוכב מיעקב... (אמר) רבי אהא בשם ר' חונא: עתיד **עשו הרשע** לעטוף טליתו ולישב עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא, והקב"ה גוררו ומוציאו משם. מאי טעמא? (=מה הטעם לכך שהקב"ה יוציאו משם? אלא, לקיים את הכתוב בעובדיה (א, ד)) 'אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף, משם אורידך נאם ה'". ואין כוכבים אלא צדיקים, כמה דאת אמר (=כמו שנאמר) (דניאל יב'): 'ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד'".

כלומר, לעתיד לבוא **עשו הרשע** עולה לגן עדן ויושב לו בין "**כוכבים**", הם הצדיקים, והקב"ה גוררו משם בכח, כפי שכתוב "משם אורידך נאם ה'".

ויש לתמוה על מאמר זה הפלא ופלא. הלא מדובר כאן על הגאולה העתידה, כאשר אור ה' יתגלה בעולם הזה במלוא הודו והדרו, בלי שום הסתר, וכל הרשעה כעשן תכלה, ולא ישאר שקר בעולם. ואיך יעו **עשו הרשע** להתעטף בטליתו ולשבת עם הצדיקים בגן עדן? והלא רשע גמור הוא, ומקומו **בגיהנום**, ולא בגן עדן...

עוד צריך להבין מה שכתוב בגמרא: "והקב"ה גוררו ומוציאו משם". משמע מכאן שיש בידי עשו איזו טענה

מוצדקת שהוא ראוי לשבת עם הצדיקים, עד שאף אחד לא יכול להוציאו מגן עדן, אלא רק הקב"ה שיבוא ויגרור אותו החוצה, כדי לקיים את הפתוב: "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף משם אוריךך נאם ה'". כדי לבאר כל זאת נקדים מה שכתוב בתהילים (ק"ט, צח): "**מאיבי** תחכמני מצותך כי לעולם היא לי". ובאר ה"קדושת לוי" (נח), ואמר, שראוי לנו ללמוד איך לעבוד את הקב"ה, **מהרשעים**, שמשתמשים בכל מיני תחבולות כדי למלא את תאות לבם. שכן, רואים אנו **שהרשעים** אפילו שהם נכשלים מאה פעמים, הם אינם מתנאשים, אלא מנסים שוב ושוב, ורודפים אחר תאותם, עד שמצליחים. ועל-כן, על אחת כמה שאנו חייבים להשתמש בכל התחבולות כדי להתגבר על **היצר הרע**, ולעבוד את ה' יתברך, כמו שכתוב (משלי כד, ו): "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה".

וזהו פירוש הפסוק, "**מאיבי** תחכמני מצותך כי לעולם היא לי". "**מאיבי**", שהם **יצר הרע** וחילותיו, "תחכמני מצותך" – אני מתחכם ללמוד איך לעבוד את ה' בקיום המצות עם אותה התלהבות. שכן, יודע אני שהמצוה "לעולם היא לי" – עומדת לי לעולם, ובזכותה אשאר לנצח, והיא תלוני בעולם הבא. וכל יתר הענינים הם כלים ועוברים. (המלבי"ם).

ויש להעיר, שרעיון זה מצינו כבר ב"חובת הלבבות" (שער חשבון הנפש פ"ג), שיש לאדם ללמוד זריוות לדבר מצוה מזריוותם של **עוברי עבירה** למלא תאותם. שכן, אם **הרשעים** מזדרזים לדבר עבירה, על אחת כמה וכמה ראוי לו, לאיש ישראל, להודרו לדבר מצוה.

על-פי האמור מבאר ה"תפארת שלמה" את הפתוב: "ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הוא". שכן, כאשר ראה לבן הארמי איך יעקב משתוקק ללמוד ממנו את כל תחבולותיו, חשב שיעקב אבינו רמאי כמוהו (חלילה). אבל התורה מעידה על יעקב אחרת: "ויגנב יעקב את לב לבן הארמי" – שיעקב גנב את תחבולותיו של **לבו הרע** של לבן, והשתמש בהם לעבוד לעבודת ה'. וכל זאת "בלי הגיד לו כי ברח הוא" – שלא גלה לו כי הוא בורח ממנו – מעבודת הרשעה לעבודת ה' יתברך.

וזהו שאמר יעקב "עם לבן גרתי", ופרש רש"י: "עם לבן גרתי ותרתי"ג מצות שמרתי". דהינו, משום שגרתי עם לבן, הנה למדתי **ממעשיו הרעים**, לשמור תרתי"ג מצות, בבחינת "**מאיבי** תחכמני מצותך".

ומעתה יאיר לנו להבין את דברי הירושלמי: "דרך כוכב מיעקב... (אמר) רבי אחא בשם ר' חונא: עתיד **עשו** הרשע לעטוף טליתו ולישב עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא, והקב"ה גוררו ומוציאו משם. מאי טעמא? (=מה הטעם לך שהקב"ה יוציאו משם? אלא, לקיים את הפתוב בעובדיה (א, ד)) 'אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף משם אוריךך נאם ה'". ואין כוכבים אלא צדיקים, כמה דאת אמר (=כמו שנאמר) (דניאל יב): 'ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד'".

הנה, מבואר מפאן, שמצדיקי הרבים יהיו **ככוכבים**. לכן, לעתיד לבוא, כאשר יראה **עשו** שכלל ישראל למדו ממנו דרך בעבודת ה', יבוא בטענה שגם הוא "מזכה הרבים", שהרי מתחבולותיו למדו לעבוד את ה', ולכן ישב עם הצדיקים בגן עדן.

אולם, הקב"ה גוררו ומוציאו משם. שכן, הן אמת שיש לו, **לעשו**, קצת אחיזה שמתחבולותיו למדו ישראל לעבוד את ה'. אבל, בודאי שלא מגיע לו שום שכר על-כך, שהרי לא התכונן לזה. אלא אדרבא, הביא על ישראל כל מיני צרות, כדי למנוע מהם לעבוד את ה'.

וזהו שאומר הפתוב: "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף" – אם תבוא בטענה שגם אתה ממצדיקי הרבים ככוכבים – "משם אוריךך נאם ה'". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "ויעקב איש תם ישב אהלים"

הצדיק הרה"ק משינווא ספר, שפעם היה נוכח בעת שבא חסיד אחד עם בנו, שהגיע למצות, אל הצדיק הרה"ק ר"צ מרימנוב, כדי ללמוד להניח תפילין בפעם הראשונה. התחיל הרה"ק ר"צ להגיד "לשם יחוד" עם הנער, כפי שנהוג לומר קודם הנחת תפילין, ובהגיעו למלים שבהם אנו מתפונים "לשעבד בזה את תאות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך שמו", שאל את הנער: יודע אתה את פירוש הדברים האלה וכוונתם? ומיד אמר לנער: הנה, אני אגיד לך. הרי גמרא כבר למדת, ואם כך, יודע לך שהלכה היא, כאשר הלונה משעבד את נכסיו עבור חובו, אין הנכסים עוד שלו, אלא הם כבר של בעל החוב. וזהו גם הענין כאן: כשאנו אומרים שפונותינו "לשעבד בזה את תאות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך שמו", על-ידי כך אנו משעבדים את עצמנו בכל לעבודת ה', ואז ממילא אין עוד בכח היצר הרע לחטוף פלוס מאתנו - שכן, אנו כבר משועבדים לעבודתו יתברך...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

כְּנִיסַת הַשָּׁבֶת: 16:18

ערש"ק כח' חשון תשע"ד (1.11.2013)

יציאת השבת: 17:26 ר"ת 18:03

הפְּטָרָה: "מָחָר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי"

ידוע מִה שְׁמִבוֹאֵר בְּמִדְרָשׁ (ב"ר כח, ג'), שְׁבַעֲוָרֶף הָאָדָם יִשְׁנֶה עֶצֶם קָטָנָה, וְשָׁמָּה לִוְיוֹ. וְהִיא אֵינָה נִרְקֶבֶת לְעוֹלָם, גַּם לְאַחַר הַמִּיתָה. וּמֵעַצָּם זֶה בּוֹרָא הַקַּב"ה אֶת הָאָדָם בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים, כְּפִי שְׁמוּבָא בְּזִהָר שְׁבוּזָן תַּחֲתֵית הַמֵּתִים הַקַּב"ה מוֹרִיד טַל עַל עֶצֶם הַלּוֹז וְהוּא יִתְפַּח כְּשִׁמְרִים לְאַרְבָּעָה כְּיוּוָנִים, וּמִכָּף יִשְׁתַּכְּלָל הַגּוֹף וְכָל הָאֵיבָרִים יִצְמָחוּ. וְאִז, כְּשֶׁהַגּוֹף יִהְיֶה מוֹשְׁלָם, יוֹרֵיד הַקַּב"ה אֶת הַנְּשָׁמָה וַיִּכְנִס אוֹתָהּ לְגוֹף.

וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב בְּבְרִיאת הָאָדָם (פְּרָאשִׁית ב', ו'): "וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה", וּפְרָשׁ רַש"י זצ"ל: "וַיִּיצֶר (כְּתוּב בְּשֵׁנֵי יוּדִין, כִּיּוֹן) (ש)שְׁתֵּי יִצִּירוֹת יִצֵּר (הַקַּב"ה): יִצִּירָה לְעוֹלָם הַזֶּה, וַיִּצִּירָה לְתַחֲתֵית הַמֵּתִים". דְּהֵינּוּ, "יִצִּירָה לְעוֹלָם הַזֶּה" הִיא כְּנֶגֶד הַגּוֹף שְׁמִתְקָיִם רַק בְּעוֹלָם הַזֶּה. "וַיִּצִּירָה לְתַחֲתֵית הַמֵּתִים" כְּנֶגֶד עֶצֶם הַלּוֹז, שְׁאֵינָה מֵתָה, אֲלֵא חַיָּה וְנִשְׁאֲרָת בְּשִׁלְמוֹת, וּמִמֶּנָּה יִבְנֶה הַקַּב"ה אֶת כָּל הַגּוֹף בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים.

(רְאוּי לְצִיָּן שְׁפָתוֹב בְּסִידוֹר רַבִּי שְׁבַתָּאִי, שְׁבַרְשָׁעִים עֶצֶם זֶה נִרְקֶבֶת. וְכֵן כְּתַב הַחִיד"א, בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי הָאֲר"י, שְׁאָף מִי שְׁחִיב כְּרַת, נִרְקֶבֶת אֲצִלוֹ עֶצֶם הַלּוֹז, לֹא עֲלִינוּ).

וְהֵנָּה, בְּפְרָשְׁתָּנוּ, פְּרֻשַׁת "תּוֹלְדוֹת", מְבַאֵר הַזִּהָר הַקָּדוֹשׁ מֵאֲמָר פְּלֵאִי, שְׁעֶצֶם הַלּוֹז נִקְרָאת "בְּתוּאֵל רְמָאִי" (אוֹתִיוֹת אֲרָמִי), וְכְפִי לְשׁוֹן הַזִּהָר הַקָּדוֹשׁ (תּוֹלְדוֹת, מְתוּרָגִם): "רַב הוּנָא אָמַר כֶּךָ הוּא, וְאֲנִי הֵייתִי בְּעָרֵי הַיָּם וְשִׁמְעֵתִי שְׁהִיו קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ עֶצֶם הַשְּׁדֵרָה, זֶה שְׁנִשְׁאָר בְּקָבֵר אַחַר שְׁנִקְבֵּר מִכָּל הַגּוֹף 'בְּתוּאֵל רְמָאִי'. שְׁאֲלַתִּי עָלָיו, אָמְרוּ שְׁצוּרְתוֹ (שֶׁל הָעֶצֶם) כְּרָאשׁ שֶׁל הַנְּחָשׁ, שֶׁהוּא רְמָאִי. וְזֶה הָעֶצֶם הוּא רְמָאִי יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר (הַ)עֲצָמוֹת שֶׁל הַגּוֹף... (ו)אוֹתוֹ הָעֶצֶם, לְמָה נִשְׁאָר בְּקִיוּמוֹ יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָעֲצָמוֹת? לְפִי שֶׁהוּא רְמָאִי וְאֵינוֹ סוֹבֵל טַעַם שֶׁל מְזוֹן שֶׁל בְּנֵי אָדָם כְּשְׁאָר הָעֲצָמוֹת. וְלִכֵּן הוּא חֲזָק יוֹתֵר מִכָּל הָעֲצָמוֹת, וְהוּא יִהְיֶה הָעֵיקָר שֶׁהַגּוֹף יִבְנֶה מִמֶּנּוּ בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים... וְזֶה שְׁכָתוֹב 'בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי', עֶצֶם שֶׁהוּא רְמָאִי...".

וְכַבֵּר הַתְּפִלָּאוֹ עַל-כֶּךָ כָּל מְפָרְשֵׁי הַזִּהָר וַיְנַוְעוּ אָמוֹת הַסִּיפִים, מִה רָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי (=רַש"י) לְכַנּוֹת אֶת הָעֶצֶם הַיְחִידָה שְׁמִמֶּנָּה קִם הָאָדָם בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים בְּתוּאֵר "בְּתוּאֵל רְמָאִי" (=רְמָאִי), שֶׁ"הוּא רְמָאִי וּמַעוֹלָם רְמָאִי". וְגַם צָרִיךְ לְהַבִּין, אִם הוּא בְּאֵמֶת רְמָאִי, עַל מָה זָכְתָה עֶצֶם זֶה לְהִישָׁאֵר שְׁלֵמָה בְּקָבֵר, וּמִמֶּנָּה עֲתִיד לְקוּם הָאָדָם בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים?

תַּחֲלִילָה, נִקְדִּים לְהַבִּיא מִה שְׁכָתוֹב בְּמִדְרָשׁ (ב"ר כח, ג'): "אֲדַרְיָאנוֹס... שְׁאֵל אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא: אָמַר לִיָּה: מִהֵיכָן הַקַּב"ה מִצִּיָּץ (=בוֹרָא) אֶת הָאָדָם לְעֵתִיד לְבוֹא? אָמַר לוֹ: מְלוֹז שֶׁל שְׁדֵרָה. אָמַר לוֹ: מִנֵּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לוֹ: אִיתִיתִיָּה לְיָדֵי וְאֲנָא מוֹדַע לָךְ (=בֹּא וְאַרְאֶה לָךְ): טַחְנוּ (אֶת עֶצֶם הַלּוֹז) בְּרַחֲיִים - וְלֹא נְטַחְנוּ. שְׁרַפּוּ בְּאֵשׁ - וְלֹא נִשְׂרַף. נִתְּנוּ בְּמַיִם, וְלֹא נִמְחָה. נִתְּנוּ עַל הַסֶּדֶן, וְהַתְּחִיל מִכָּה עָלָיו בְּפִטְיֵשׁ. נִחְלַק הַסֶּדֶן וְנִבְקַע הַפְּטִישׁ, וְלֹא חָסַר כָּלוּם (מֵעֶצֶם הַלּוֹז)".

הֵנָּה, רוֹאִים אֲנִי, שֶׁהַקַּב"ה בְּרָא בְּגוֹף הָאָדָם אֶת עֶצֶם הַלּוֹז שְׁבַשְׁדֵּרָה, שְׁקִימָת וְנִשְׁאֲרָת תְּמִיד וּבְכָל מַצָּב, וּמִמֶּנָּה עֲתִיד הַקַּב"ה לְכַנּוֹת אֶת הַגּוֹף לְעֵתִיד לְבוֹא בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים.

נִקְדִּים עוֹד מִה שְׁכָתוֹב בְּגִמְרָא (שְׁבַת קִיט'): "אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָא: לְעוֹלָם יִסְדֵּר אָדָם שְׁלַחְנוּ בְּמוֹצָאֵי שְׁבַת, אָף-עַל-פִּי שְׁאֵינוֹ צָרִיךְ אֲלֵא לְכַוִּית". וְכָתַב ה"בֵּית יוֹסֵף", בְּשֵׁם "שְׁבוּלֵי הַלְקָט", שֶׁהַטַּעַם לְכַךָ הוּא, שְׁכֵן "אֵיבָר (יֵשׁ) בְּאָדָם וְנִסְפּוּי שְׁמוֹ, (ו)אֵינוֹ נִהְיֶה בְּאֲכִילָה, אֲלֵא בְּמוֹצָאֵי שְׁבַת".

וְכָתַב ה"מְטָה מִשָּׁה" (סֵדֶר הַהַבְדָּלָה תְּק"ג): "...יְדוּעַ שְׁאוֹתוֹ עֶצֶם, לּוֹז שְׁמָה, וְהוּא עֵיצוּמוֹ וְעֵיקָרוֹ וְשׁוֹרְשׁוֹ, וּמִמֶּנּוּ נִתְּהוּהָ הָאָדָם בְּעֶצֶם הַטִּיפָה. וְכַאֲשֶׁר יָמוֹת הָאָדָם, הָעֶצֶם הוּא אֵינוֹ נִימוּחַ וְלֹא נִפְחָת, וְאֵילוֹ יִכְנִיסוּ אוֹתוֹ בְּאֵשׁ אֵינוֹ נִשְׂרַף... אֵינוֹ נְטַחְנוּ... אֵינוֹ מִתְּפוּצֵץ. וְהוּא הָעֶצֶם שֵׁישׁ בּוֹ קִיוִם נְצָחִי, וּמִמֶּנּוּ יִחְיֶה הָאָדָם לְעַת הַתְּחִיָּה, וְהוּא מְקַבֵּל עוֹנָג וְעוֹנֵשׁ אַחַר מִיתַת (הַ)אָדָם... (ו)כָּל הַזִּהָרִים בְּסֵעוּדָה זֶה (=סֵעוּדָה רַבִּיעִית בְּמוֹצָאֵי שְׁבַת) וּמִשְׁבִּיעַ לְעֶצֶם הַזֶּה,

יזכה בצחצחות נפשו בתענוגי רב טוב, הצפון לצדיקים ולשוב שמחות, אשר עליהם התפלל המשורר (תהילים טו), יא: 'תודיעני ארח חיים שבע שמחות את פניך נעמות בימיך נצח'.

נמצאנו למדים מכל האמור, שיש שלשה שמות לעצם שממנה יבנה האדם: הנה, בזהר הקדוש העצם נקראת "בתואל רמאה", על שהוא רמאי. במדרש הוא נקרא "לזו של שדרה", ובדברי הקדמונים מבואר שעצם זו נקראת "נסכוי".

(הגה"ק ה"בן איש חי" ("ויצא", שנה שניה) נתן סימן נאה על שלשת השמות הללו: "לבן", ראשי תיבות לזו בתואל נסכוי. וזהו שכתוב: "לבן הארמי", שהוא עצם רמאי).

אם כך, צריכים להבין ענין זה. שכן, מדוע אותה עצם אינה נהנית משום מאכל, אלא רק מהאכילה של סעודת מלוה מלכה(=סעודה רביעית) במוצאי שבת קדש?

ענין זה מבואר במשנתו הטהורה של הגה"ק יעבץ (יעקב עמדין בן צבי) בסידורו (מוצ"ש "לויית המלכה בסעודה"), וכך הוא כותב: "מעודי הייתי משתאה... אודות העצם הלז 'לזו של שדרה', ויש שקראוהו 'נסכוי', שאינו נהנה משום אכילה, כי אם מזו הסעודה של מוצאי שבת... יותר מזה גדלה הפליאה כשלמדתי במדרש הנעלם (בזהר הקדוש)... שנקרא 'בתואל רמאה'... ומי הרואה מאמר זה ולא יפלא ממנו? מה ענין שם בתואל? ומה דבר הרמאות?... (ואותו עצם) אינו גיוון מן המזונות כדרך שאר העצמות... שאינו צריך למזון לפי שאינו מורכב, כי הוא עצם פשוט ספירי בעצם השמים לטוהר. לפיכך הוא חזק הקיום, ואינו צריך למשון מזון... כי פלו מקשה הוא ואינו ניתך... וזה שנקרא 'בתואל', גמטריא "מת", עם הפולל. אבל הוא 'רמאה', כי אף-על-פי שנראה כמת בגוף המת כשאר חלקיו... הוא שרש החיים. ולכן הוא חסר (אחד) ממספר מ"ת, לרמוז שאינו מת אמיתי, ולהפך בגוף החיים הוא... (והוא) רמאי מפני שלא נרגש בו שום שינוי מכל שאר חלקי הגוף. והוא נראה כמרמה אותם... כאילו הוא מת...".

כלומר, אומר ה"יעבץ" שאותו עצם נקרא רמאי משתי סיבות: א. מפני שהוא(=אותו עצם) מרמה את האדם שהוא נהנה מן המזון החומרי שאותו אוכל האדם (כפי שכל שאר האיברים נהנים מן המזון). בו שום שינוי מכל שאר חלקי הגוף. והוא נראה כמרמה אותם... כאילו הוא מת...".

כלומר, אומר ה"יעבץ" שאותו עצם נקרא רמאי משתי סיבות: א. מפני שהוא(=אותו עצם) מרמה את האדם שהוא נהנה מן המזון החומרי שאותו אוכל האדם (כפי שכל שאר האיברים נהנים מן המזון).

ב. כִּאֲשֶׁר הָאָדָם מֵת וְהוּא בְקֶבֶר, מְרַמֵּה הָעֵצָם הַזֶּה אֶת שְׂאֵר הָאֵיבָרִים שֶׁהוּא מֵת כְּמוֹתָם, לְמִרְוֹת שְׂאִין הוּא מֵת כָּלֵל, אֲלֵא נִהְפֹךְ הוּא – הוּא שָׂרֵשׁ וְרֵאשִׁית חַיִּוֹת הַגּוֹף הַמֵּת.

ומוסיף ואומר ה"יעבץ": "וזהו שנקרא 'נסכוי' מלשון (ישעיה כט, י) 'כי נסך עליכם ה' רוח תרדמה', שנראה (אותו עצם) כנרדם, (והוא) גמטריא קו"ם כי... יקום וישיג הגוף התחיה על ידו".

ולסיום כותב ה"יעבץ", שאותה עצם אינה נהנית, אלא רק מסעודת מלוה מלכה/רביעית, ואינה נהנית מהמזון הגשמי, אלא רק מכונת המצוה. וכפי דבריו הקדושים: "אמנם הוא(=אותו עצם) נהנה מסעודה שאין בה אכילה גמורה, דהינו סעודת מוצאי שבת, שהיא נאכלת על השובע, ואין אוכלים אותה אכילה גמורה, באופן שאין הנאה מגעת לעצמות האחרות, כי אם לזה (העצם). כי לא לאכילה הוא צריך, (אלא) רק מכונת המצוה הוא נהנה, ולא מגשמיות האכילה... (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויתרצו הבנים בקרבה"

אמרו חז"ל במסכת נידה (ל', עב), שבשעה שהתינוק נמצא בבטן אמו, בא מלאך, ומלמד אותו את כל התורה כלה! אם כך, צריכים אנו להבין, מדוע אין אנו קמים בפני אשה מעוברת? והלא יש לה תלמיד חכם בבטנה, שלומד את כל התורה מפי מלאך ה'...

הסביר זאת הגאון רבי חיים שמואלביץ זיע"א (ראש ישיבת מיר), ואמר: אמנם התינוק יודע את כל התורה כלה, אבל יש חסרון בתורה שכזו. שכן, תורה אמיתית היא תורה שמתגעים עליה ועמלים בה, וברור שלתינוק אין גיעה ועמל בתורה שהוא מקבל מפי המלאך...

לפי זה גם נבין מה שאמרו חז"ל, על הכתוב "ויתרצו הבנים בקרבה": כשהיתה רבקה עוברת על-יד פתחי תורה של שם ועבר(=שערי בית המדרש שישדו שם בן נתן, ונינו עבר) – יעקב היה רץ ומפרפס לצאת, וכשהיתה

עוברת על-יד פתחי עבודה זרה – עשו מפרסם לצאת. ולכאורה יש לנו לשאול, מדוע פרסם יעקב לצאת החוצה, כאשר עברה אמו רבקה על-יד פתחי תורה? והלא יש לו מלאך פרטי שמלמד אותו את כל התורה כלה... אלא, כאשר עברה רבקה על-יד פתחי תורה של שם ועבר, הרגיש יעקב מיד ששם יושבים תלמידי חכמים, ועמלים בתורה מתוך יגיעה. והבין שיש חוסר בתורה שהוא לומד עם המלאך, ולכן פרסם ורצה לצאת, כדי להגיע אל התורה האמיתית, שנקנית ביגיעה ובעמל.

“ועיניכם תראינה ואתם תאמרו יגדל ה'” (מלאכי א' ה') (מתוך ההפטרה)

להלן סיפור מופלא ביותר מהספר “ברכי נפשי” של ר' מיכאל צורן, דברים המובאים בשם הגאון ר' יצחק זלברשטיין שליט"א, רבה של רמת אלחנן. דברים שיש בהם כדי ללמדנו כי רק הבורא מנהיג את עולמו, וכל מה שקורה לאדם הוא בהשגחה פרטית.

רופא חרדי תושב בני ברק, ספר לנו מעשה שהיה במרפאתו ומעשה שהיה – כך היה: יום אחד הגיע למרפאת אדם, שבקש שאקבל לטיפול את אחד מידידיו, שבלכתו ברחוב נתקל לפתע בחפץ פלונגי, וכתוצאה מכך השתטח ארצה, שבר את רגלו, ונאלץ לעבור כמה ניתוחים, לא עלינו. תוך כדי השיחה התגלגלו הדברים על השגחה פרטית של ה' יתברך, ואני – מספר הרופא החרדי – שיננתי כמוכן באוזניו של הלקוח, שכל עניני האדם תלויים רק בריבוננו של עולם, ולא קיים מושג כזה של מקרה. ולכן, גם פציעתו של החבר שלך נעשית בגזירת ה' יתברך. האיש הוא, שלצערנו לא גדל בין תלמידי חכמים, לא רצה לקבל את הדברים, וטען שבפוחו של האדם לשמור את עצמו מפגעים רעים, אם יזהר שלא לילך במקומות שאפשר ליפול בהם. ולכן, גם החבר שלו שנפל, אילו היה שומר על עצמו, לא היה נופל...

נסיתי שוב ושוב – מספר הרופא – להניאו ממחשבותיו המוטעות, אבל הוא בכל זאת דבק בהן, ולא הסכים לקבל את דברי. משראיתי כך, שאין השעה נוחה לשכנעו, עזבתי לנפשו.

האיש קבע תור עבור החבר שנפצע, נפרד ממני לשלום, ויצא מהחדר. לא חלפה דקה, וזעקה גדולה נשמעת מכיוון החניה הסמוכה לחדר, שבו אני מקבל את החולים. מהרתי החוצה, כדי לראות מה קרה, ונדדמתי לראות את האיש שוכב על הרצפה, ועינו האחת זבה דם רב. לפני שאבד את הכרתו, עוד הספיק להצביע בפני על המכסה של תא המטען האחורי של הרכב.

מה התברר?

בדיוק ברגע שבו נגש בעל הרכב לפתוח את תא המטען, כדי להניח שם את חליפתו, השתחרר הקפיץ המחזיק את המכסה של התא, והמכסה התרומם לכיוון מעלה במהירות, ואחת מזויותיו המחודדות נכנסה, לא עלינו, הישר לתוך עינו של האיש, שנפגעה בצורה קשה עד מאד. מי שראה את המחזה הזדעזע. הרופא החרדי הזעיק מיד את האמבולנס, ובמקביל התקשר לרופא עינים המתגורר באזור, כדי שיבחן את תמונת המצב ויראה האם ניתן להציל את העין. לא עלינו, רופא העינים הצטרף אל האמבולנס בנסיעתו לבית-החולים, והפצוע הוכנס מיידית לחדר הניתוח. לאחר שש שעות רצופות, שבהן נותח, בשרו הרופאים לבני המשפחה, שבנסי-נסיים הצליחו להחזיר את העין למקומה, אבל ראיתו נפגמה קשות, והוא לא יוכל לראות בעין זו כבעבר.

לא ארכו הימים – מספר הרופא – ולמרפאתי הגיע מכתב כתוב וחתום על-ידי אותו האיש, ובו כמה מלים ספורות “האלקים הוכיח לי, שכל דבריו היו נכונים, ואין עוד מלבדו, וכל מה שעובר על האדם מאיתו יתברך! תתפללו עלי, שאתחזק באמונה בבורא העולם”.

(לצערנו הרב, רק עכשיו התחיל אותו אדם “לראות” בצורה נכונה את השגחתו יתברך).

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!